

החלטת ועדת האתיקה

בענין השארת שמו של חבר הכנסת בשם הפירמה או בעסק בהם היה שותף בטרם נבחר לכנסת
מיום כ"ג בטבת התשס"ח - 1 בינואר 2008

1. בעקבות קובלנה שהוגשה לוועדת האתיקה, בענין השארת שמו של חבר הכנסת בשם הפירמה של משרד עורכי דין בו הוא היה חבר בטרם נבחר לכנסת, ראתה לנכון ועדת האתיקה להבהיר את הנושא ולפרסם את החלטתה זו.
2. חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן - "חוק החסינות") מטיל בסעיף 13א(א) איסור על חבר הכנסת לעסוק בעיסוק נוסף, למעט עיסוק בהתנדבות וללא תמורה.
האיסור בחוק מנוסח בהרחבה, והוא נפרש על עיסוק של חבר הכנסת בכל עסק (וכאמור, למעט, בהתנדבות וללא תמורה), בעצמו או שיתוף עם אחר, לרבות עובד או שלוח, לרבות עיסוק חד-פעמי, ייצוג של אחר, מתן ייעוץ או קיום פעילות שדלנית, ועוד. מעבר לכך, אסור כל עיסוק שיש בו משום פגיעה בכבוד הכנסת, במעמדו של חבר הכנסת או בחובותיו, חשש של ניצול לרעה או השגת יתרון או העדפה אישית בשל היותו חבר הכנסת. כן אסור ייצוג משפטי של בעל דין מול רשויות המדינה, ואפשרות של ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף לבין התפקיד כחבר הכנסת.
3. סעיף 13א(ה) לחוק מעניק לחבר כנסת חדש תקופת מעבר, וקובע כי האיסור לא יחול בתקופה של ששת החודשים הראשונים לכהונתו של חבר הכנסת. תקופת המעבר נועדה לאפשר לחבר כנסת חדש להסדיר את ענייניו ועסקיו.
חוק החסינות מהווה הסדר ספציפי ותכליתי, לענייננו, היא למנוע ניגוד עניינים בעניינים המוסדרים בחוק, וכן להבטיח שחבר הכנסת יקדיש את מירב זמנו למילוי התפקיד.
4. ועדת האתיקה קיימה מספר דיונים בנושא, ולפי שלסוגיה זו היבטים רחבים והיא נוגעת לחברי כנסת רבים, פנתה הוועדה אל חברי הכנסת המעוניינים, להביע עמדתם בנושא. הפונים הוזמנו לשיבת הוועדה, בה השתתף גם השופט (בדימוס) יצחק זמיר, יושב-ראש הוועדה להכנת כללי אתיקה לחברי הכנסת.
5. במהלך דיוני ועדת האתיקה נשמעו עמדות שונות וניתנה הדעת לשיקולים ולאינטרסים הניצבים זה כנגד זה: מחד, מעמדה של הכנסת, כבודה ואמון הציבור ברשות המחוקקת; העדר ניגוד עניינים ומניעת לזות שפתיים; החשש מפני הטעיית הציבור ומראית עין אסורה והאפשרות שהאזרח הסביר עשוי להתקשר עם משרד פלוני הנושא את שמו של חבר הכנסת, רק בשל המחשבה שהדבר עשוי לפתוח בעבורו דלתות ברשויות השלטון.
מאידך, רבים מחברי הכנסת נבחרים לאחר שנים רבות של עשייה ופעילות ושם הפירמה הנושאת את שמם אינו מהווה רק מוניטין אלא מסמל היסטוריה של עשייה, יצירה ונכס בר-קיימא. כמו כן קיים אינטרס ציבורי שלכנסת יגיעו נבחרים איכותיים שבאמתחתם עשייה ופעילות מבורכת. בנוסף, ייתכן כי למחיקת שם הפירמה השלכות על קניינו של חבר הכנסת ושל שותפיו. עוד ניתנה הדעת לבעייתיות המשפטית הקיימת בהנחיית חבר הכנסת לבקש משותפיו לשנות את שם הפירמה.
6. הוועדה הגיעה לכלל מסקנה שבמכלול השיקולים והאינטרסים יש להעדיף את אינטרס הכנסת ואת אמון הציבור בכנסת. הוועדה החליטה כי יש לפרש את כללי האתיקה כך שהמשך השימוש בשמו של חבר הכנסת בשם הפירמה במשרד או בעסק בו היה שותף בטרם היבחרו

לכנסת, הינו אסור, שכן, קיימת בהתנהגות זו מראית עין בעייתית ואף חשש להטעיית הציבור.

משכך, קבעה הוועדה כי לשם שמירה על כבוד הכנסת, באחריות חבר הכנסת לדאוג לכך ששמו יוסר משם הפירמה או העסק כל עוד הוא מכהן כחבר הכנסת.

7. ואולם, על אף קביעת הכלל האמור, קובעת ועדת האתיקה כי חבר הכנסת, עם היבחרו, יוכל לקבל היתר מוועדת האתיקה להשארת שמו בשם הפירמה או העסק. ההיתר שיינתן יכול שיהיה מותנה בתנאים על פי קביעת הוועדה.

8. בקשה למתן היתר כאמור תוגש לוועדת האתיקה על ידי חבר הכנסת במהלך התקופה הקבועה בסעיף 13א(ה) לחוק החסינות או במהלך תקופת הכנסת עקב שינוי בנסיבות פעולת העסק או המשרד המצדיק פנייה מחודשת לקבלת היתר.

9. ועדת האתיקה תדון ותחליט בבקשה לקבלת ההיתר בהתאם לשיקולים הבאים:

- (א) אופיו של המשרד או העסק בו חבר הכנסת שותף;
- (ב) עוצמת החשש מפני מראית עין אסורה;
- (ג) מידת הקשר בין הנושאים בהם עוסק המשרד או העסק בו חבר הכנסת שותף, לבין פעולת משרדי הממשלה השונים והכנסת;
- (ד) נסיבות מיוחדות אחרות.

10. כאמור, סעיף 13א(ה) לחוק מעניק לחבר כנסת חדש תקופת מעבר בת שישה חודשים, שנועדה לאפשר לו להסדיר את ענייניו ועסקיו. הוועדה קבעה כי לעניין החלטה זאת, יראו את כל חברי הכנסת ה-18 כחברי כנסת חדשים.

11. החלטה זו תחול החל מהכנסת ה-18.

ההחלטה תונח על שולחן הכנסת.